СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 154. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 10-го серпня 1944. No. 154. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, August 10, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ВИЯВЛЯЮТЬ ЮНІЙНИЙ ТЕРОР НА РОБІТНИКАХ У ВОЄННІМ ПРОМИСЛІ

АКРОН (Огайо).—Вісім юнійних робітників підприємства Файерстон Тайр енд Робер Компані почали відсиджувати піврічну кару вязниці за те, що побили 40-літнього робітника Реймонда Л. Еліота за його щиру працю при виробі ґумових коліс, потрібних до важких артилерійних троків на воєнному фронті. Засуджені пробували всіми законними способами добитися скасування судового присуду, але їм це не вдалося. Судові рекорди з розправи проти двох юнійних робітників виказують ясно, що юнійні аґенти вживали терору проти таких робітників, які щиро виповняли свою роботу. Юнія мала на ціли довести до звільнення темпа в роботі, а це відбивалося на продукції ґумових коліс та наколісків.

З огляду на твердження Ради Воєнної Продукції, що тактика застрашування робітників і спинювання їх від поспіху в праці приносить шкоду воєнним зусиллям Америки, Шерман Далрімпл, предсідник юнії Юнайтед Робер Воркерс оф Америка, приналежної до Конґресу Промислових Організацій (СІО) виїхав учора до Англії й Франції, щоби провірити, чи справді грозить недостача коліс на полі бою, як це твердить Рада Воєнної Продукції. У неприявности предсідника містопредсідник юнії Л. С. Бокмастер не хотів зложити ніякої заяви для оприлюднення після цього, як появилася в ґазетах вістка про зміст судових рекордів із процесу проти терористів.

ЗАКЛЮЧИЛИ „ПУЛ" КОРАБЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ АЛІЯНТСЬКИХ ДЕРЖАВ.

ВАШИНҐТОН. — Між представниками корабельних ліній 8 аліянтських держав прийшло до порозуміння („пулу"), щоб при кінці війни забезпечити вжиток всіх кораблів для цілей Обєднаних Держав. До порозуміння приступили: Бельгія, Канада, Греція, Голяндія, Норвеґія, Польща, Велика Британія й Злучені Держави Америки. Буде створена відповідна машинерія для наймання моряків та потрібних корабельних службовців і офіцирів в найближчій майбутности.

ЧЕХ ПЕРЕДБАЧУЄ ЗУДАР АМЕРИКИ З РОСІЄЮ.

САН ФРАНСИСКО. — Д-р Йосиф С. Ручек, що прибув з Праги як професор політичних наук до Гофстра Каледж в Гемстед, Л. Ай., виголосив перед клюбом Ківаніс промову, в якій передбачує зудар Злучених Держав із Советами через безоглядну негуманну політику Росії, надто реалістичну у повоєнній Европі. Ручек твердить, що Сталін усуне Німеччини з мапи буферних держав і поширить владу Росії на цілу Европу.

ПОТРІБНО МІЛІОН ФАРМЕРСЬКИХ РОБІТНИКІВ НА ВЕРЕСЕНЬ.

ВАШИНҐТОН. — Воєнна Адміністрація Харчу подає до відома, що на вересень потрібно буде сотки тисяч фармерських робітників і їх помічників, як на цілий день так і на частинне заняття, щоб зібрати жниво, яке назріває в тому місяцю. Разом треба буде який міліон робітників. Це є одна четверта всіх робітників, яких потрібно на фармах упродовж року. Околиці, в яких відчувається велике запотребування робітників, такі: Норт Дакота потребує 30,000 для збору жита й пшениці; Алабама 15,000 для збору горіхів, званих „пінатс"; Ореґон 40,000 для зібрання хмелю; Ню Джерзі 7,000 для бараболь і помідорів ще в серпню; Вирджінія 4,000 для зібрання бреск; а Колорадо 5,000 для зібрання овочів і городини.

АДМІРАЛ ПОКІНЧИВ САМОГУБСТВОМ ПІСЛЯ ІНВАЗІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Протиадмірал Дон Парді Мун, котрий брав участь у висаджуванню військ при інвазії на Францію, покінчив самогубством минулого тижня. Секретар маринарки Форестал, подаючи цю вістку до прилюдного відома, пояснює цей випадок перемученням небіжчика вчасі інвазії. Небіщик належав до найспосібніших морських командантів.

АРЕШТУЮТЬ УЧАСНИКІВ ЧОРНОГО РИНКУ З НАЙЛОНОМ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Урядовці Федерального бюра Інвестиґацій арештували трьох підприємців, які займалися виробом панчіх з найлону, діставали незаконно цей матеріял із воєнних фабрик, в яких виробляють з найлону парашути для летунів. Вартість підступом купленого матеріялу доходить до цілого біліону долярів. Імена арештованих такі: Волтер Ф. Шавц із Скрентону, Стефан Шмидт з Клифтон, Н. Дж., Семюл М. Парис з Ферлон, Н. Дж.

Порозуміння між Америкою й Англією в справі використування петролію

ВАШИНҐТОН. — Злучені Держави й Велика Британія виявили, що їхні комісії дійшли до порозуміння в справі вживання петролію. Умова трактує ввесь припас нафти на цілому світі як один збірник („пул"), до якого повинні мати доступ усі мирні держави. Умова між комісіями не буде піддана до ратифікації американського сенату, бо наперед буде склакана міжнародня конференція для цеї справи. На конференції малиб підписати спільну заяву всі держави, що продукують земний олій.

Угода між Америкою й Англією передбачує покликання до життя комісії для студій над резервами нафти в цілому світі і її запотребуванням поодинокими державами.

ВТРАТИ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ ВНАСЛІДОК ПОХОДУ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬК

ВАШИНҐТОН. — Адміністратор Чужинної Економіки Ліо Кравлі оголосив ресурси, які тратить Німеччина внаслідок походу російських військ через землі Західної України й Польщі. Найбільші шкоди потерпіла Німеччина через втрату заліза, петролію, лісового дерева, цинку й сталі й рафінерій нафти. Попри те німці втратили велику резерву робучої сили, яка так потрібна в теперішній війні.

За найбагатші околиці вважає Кравлі Галичину, Центральну Польщу, польський Шлезьк, дальше Познанщину й Поморя. Через заняття Дрогобича й Борислава Росія зіскала від Німеччини продукцію нафти, яка творила три четвертині всієї продукції нафти в передвоєнній Польщі. З цілої Галичини добували пересічно 500,000 тон ропи, а через втрату галицьких нафтових піль Німеччина опинилася в критичнім положенню. Галичина теж була важним джерелом харчових продуктів для німців, бо німці грабили харчі в таких розмірах, що майже нічого не лишалося мешканцям.

ЛІБЕРАЛИ ПРОГРАЛИ ПРИ ВИБОРАХ В КВЕБЕКУ

КВЕБЕК (Канада). — При виборах до провінціонального парляменту вийшла переможною Союзна Національна Партія невеликою більшістю, але всетаки принесла поразку Ліберальній Партії, котрої провідником в цілій домінії є премієр Канади В. Л. Макензі Кінґ.

Повішено вісьмох німецьких офіцирів за участь в атентаті на Гітлера

БЕРН (Швайцарія). — Швайцарські звідомлення подають, що в Берліні відбувся на тоталітарний лад „суд" над деякими заговірниками на життя Гітлера, в звязку з бомбовим замахом з 20. липня. Виходить, що були там і „покаяння" і „признання до вини" та різні обвинувачення, звернені проти „реакціонерів". Усе те, очевидно, призначене для націстівської пропаганди і не має нічого спільного з „судом" і „судовою розправою", хоч так названо обжаловання, звернене проти віськох офіцирів, яких судив т. зв. „народний суд". Присуд, як кажеться, був подиктований ще перед розправою і дуже нагадував судову травестію з 1933 року, коли то в Берліні судили підпалячів німецького парляменту і засудили на смерть та виконали цей присуд над Марієм ван дер Люббе, що ніби мав „признатись до вини". Ось так засуджено тепер згаданих вісьмох офіцирів. В дві години по засуді їх повішено. Між засудженими і повішеними є полевий маршал Ервін фон Віцлебен, ген. Еріх Гепнер, ґен. Гельмут Штіф, ґен. фон Газе, підполковник ґенерального штабу Роберт Бернардіс, капітан Карль Клявзінґ, ляйтнант ґраф Йорк фон Ваттенбурґ і резервовий ляйтнант Альбрехт фон Гаген.

ВІСТКА ПРО ВБИТТЯ ГІМЛЄРА І РАНЕННЯ ҐЕРІНҐА

БЕРН. — Розійшлася широко вістка, що піднявся новий бунт проти націстівської влади, підчас якого вбито Гайнріха Гімлера, голову Гестапа, а ранено маршала Германа Ґерінґа. Та нема авторитетного потвердження тих вісток.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЗНОВ НА ФРОНТІ

НАЧАЛЬНА КОМАНДА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Офіційно проголошено, що поля боїв в Нормандії відвідав Винстон Чорчил, британський премієр. Він розмовляв з ґен. Монґомері та ґен. Бредлі, дістаючи від них інформації про поступи аліянтської офензиви в Франції. Потім мав там Чорчил довшу конференцію з королем Юрієм.

В ЯПОНІЇ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ДУЖЕ ВАЖКУ КРІЗУ

ТОКИО. — Японське радіо передало те, що сказав японському народови премієр ґен. Куніакі Коісо. А сказав він, що аліянтські успіхи на Маріянських островах і в Новій Ґвінеї заповідають, що Аліянти скоро вдарять на саму Японію одним сильним спільним ударом. А це ставить цілий край перед небувалі трудноші і перед небувалу досі серіозність. Казав, що це Англія та Злучені Держави не дають японському імператорови завести тривалий мир у Сх. Азії.

БІЖАТЬ, ЩОБ ТАК ВИМИНУТИ ПОСТРІЛИ НІМЕЦЬКИХ СНАЙПЕРІВ. — Американські вояки, а властиво передня сторожа відділу, вже ввійшли до одного з французьких містечок, як це бачимо на образку. Та хоч вигнано з нього головні ворожі сили, то залишились снайпери, що заховавшись між руїнами, обстрілюють американських вояків, що перші входять до містечка. Ось тому ті вояки скоро біжать, щоб уникнути пострілів і смерти.

КАНАДІЙЦІ ПОВЕЛИ НОВУ ОФЕНЗИВУ ПІД КАЕН

НАЧАЛЬНА КОМАНДА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Канадійські частини, що находяться на полудне від Каен, скріплені британськими частинами, розпочали минулого понеділка сильну офензиву, щоби проломати німецьку загороду, спинюючу аліянтський похід на Париж. По завзятих боях німецькі укріплення проломано і канадійці посунулись пять миль вперед. Отсей наступ був попереджений і підтримуваний артилерією і сильними атаками з повітря, доконуваними американськими і британськими летунами. Було до тисячки літаків-бомберів, що помагали в наступах.

Американці прочищують шлях з другого боку.

В тому самому часі, як виходить з німецьких воєнних звітів, американські війська пробились в департаменті Сарт і знайшлися вже у віддалі яких 100 миль від Французької столиці. Німці старались доконче знищити звязок між британськими і американськими арміями. Таким звязковим пунктом є місто Вір. Та це їм не вдалось. Німецький звіт подає, що американці, сильно скріплені, посуваються вперед біля Ст. Поа і Шеренс-ле-Русель.

СОВЕТСЬКІ НАСТУПИ НА СХОДІ.

ЛОНДОН. — Асошіейтед Прес подає, що, як виходить з советських звідомлень, німці розпочали сильні протинаступи вздовж цілого східного фронту, що має яких 1,000 миль. Кажеться далі, що ці протинаступи коштують німців величезних жертв, та що всі вони відбиті. Особливо завзяті бої мають вестись на границях Латвії та Литви. В тій останній мала червона армія вбити 6,000 німців, а полонити 1,350.

20,000 ПОВСТАНЦІВ У ВАРШАВІ.

ЛОНДОН. — Подають, що три польські дивізії, що складаються з членів польського підземелля вдержують далі стратеґічні місця в столиці Польщі, в Варшаві. Має бути тих повстанців коло 20,000. Є вони під проводом ґен. Бора, що має бути одним з найліпших польських ґенералів з цілої історії Польщі. Його прізвище є інше й є добре відоме польському урядови в Лондоні та польським офіцирам. Він мав зорґанізувати підпольну боротьбу з німцями ще в 1939 році. Та теж кажеться в Лондоні, що і той ґенерал довго не вдержиться в Варшаві, якщо скоро не прийде советська військова допомога.

СОВЕТИ СУМНІВАЮТЬСЯ ЩОДО „ТЯЖКИХ" БОЇВ.

МОСКВА. — В советських колах глядять на звідомлення з боїв польського підпілля в Варшаві з недовірям. Кажуть, що це вбільшости пропаґанда польського уряду на вигнанню в Лондоні, а зокрема ґен. Казимира Сосновского, команданта польських військ, що підлягають урядови в Лондоні. Самої битви в Варшаві не заперечують, а тільки підкреслюють, що ті бої не такі сильні, як їх описується на те, щоб таким чином витворити фікцію польської сили в очах британців і американців.

ЗГИНУЛИ МАЙЖЕ ВСІ ОБОРОНЦІ.

ЧУНҐКІНҐ. — Асошіейтед Прес подає траґічну картину з оборони китайського міста Генґіянґ, повну героїзму. Цілих шість тижнів обороняли китайські частини це місто перед наступами японських наїздників. А тепер командант міста повідомив ґенералісимуса Чянґ Кайшека, що ціла оборона майже вигинула. Японське звідомлення знов подало, що місто в японськім посіданню. Втрата важна тому, що звідси можуть японці контролювати простір на 1,000 миль довгий.

НІМЦІ ЗАБИРАЮТЬСЯ З БОЛГАРІЇ.

КАЇРО (Єгипет). — Повідомляють з Болгарії, що звідтам забираються рештки німецьких військ. Виходилоб, що Німеччина вже погодилась з тим, що Болгарія є вже для неї втрачена як воєнний союзник. Та що гірше для німців, вони надіються тепер того самого збоку Фінляндії й Румунії. Що наступила зміна в Болгарії видно ще по тім, що уряд проголосив, що жиди, що живуть в краю, не мають чого боятись переслідувань уряду, та що навіть переслідувані мадярські жиди можуть знайти захист.

ТРАТЯТЬ СУБМАРИНОВІ БАЗИ.

ЛОНДОН. — Атлянтик буде на днях майже вільний від небезпеки збоку німецьких субмарин. Це є наслідком американської кампанії в Бретань. Уже не забере довго, заки Аліянти дістануть у свої руки три бретанські пристані: Брест, Ст. Назер і Лоріент. Усі вони були німецькими базами для боротьби субмаринами на Атлянтику. Ще залишаються німцям дві пристані, Бордо і Ля Паліс, що положені в полудневій Франції, а які німці вживали теж для охорони своїх субмарин. Там заховались тепер і ті субмарини, що вспіли втекти з північних пристаней.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Приклад, коби таких більше

Ми свідомі того, що не одно добре діло не одного нашого громадянина і не одної громадянки, що заслугувалиб на відзначення, того відзначення не зазнають, коли іде про пресу. Та всі ми свідомі й того, що ті добрі діла не пропадають, та що саме з таких діл складається народний доробок. Та врядигоди ми таки згадуємо за успіхи поодиноких організацій, громад, одиниць, як і більшого числа людей, що спільно попрацювали для якогось доброго діла. Таким робом хочемо і нині звернути увагу на скромне письмо, одержане від секретаря одного з відділів У. Н. Союзу в Канаді. М. Сенишин, секретар 464. відділу У. Н. Союзу в Ошаві, пишучи до головної канцелярії Союзу про відділові справи, ще подає таке:

По нинішний день я придбав у ювилейному році до Українського Народного Союзу 50 нових членів, так, що наш відділ, який почав Ювилейний Рік тільки з 20 членами, має тепер уже 70 членів. Буду старатись працювати й надалі в такий самий спосіб як до цього часу, бо я постановив собі, щоб наш відділ начисляв до кінця ювилейного року 100 членів.

Не маємо сумніву, що подібні бажання є в серцях і голові не одного з наших відділових секретарів, чи інших відділових урядників. Є вони теж на думці в многих народних наших працівників, що добре знають, чим був, чи є, і чим повинен остати наш У. Н. Союз, ось та наша справжня народня твердиня, створена, вдержувана і розбудовувана для нашого добра і для того всього, що дороге нашому серцю. Та отсей секретар з Ошави спричиняє нам особливу радість. Ми бачимо наглядно, що Союзова ідея бере за серце наших канадійських братів і сестер.

З цього не виходить, щоб наші люди в Канаді були досі опущені, щоб там досі не було ідейних поривів, ідейних організацій та ідейної праці. Того не думаємо і не хочемо, щоб так хтось думав. Ми тільки бажаємо втягнути якнайбільше наших людей до солідної і чесної асекураційної установи, збудованої трудом і посвятою наших людей. Ми тільки бажаємо притягнути якнайбільше канадійських українців і українок до Союзової Родини, що являється сьогодня обєднанням нас усіх на американському континенті в такій найбільшій нашій народній установі, яка є американською, а рівночасно і дбайливою за заховання тих українських цінностей, що є звязані з нашим національним походженням. А теж віримо, що спільними силами ми зможемо згодом дійняти і більших успіхів, доконати більших діл.

Ось це є ті причини, що нас заставляють радіти, коли дістаємо з Канади добрі вісти про поступ в організуванню членів до У Н. Союзу. Ті вісти повинні бути заохотою для нас, у стейтах, для ще ревнішої праці для У. Н. Союзу, бо тільки та праця є властивим доказом того, як шануємо 50-ліття праці найстаршої нашої народної установи на американськім континенті.

Мусить заважити розум!

Філядельфійський страйк робітників Філядельфія Транспорт Компані, що контролює вуличну і підземну транспортацію, ніби полагоджений в тому значінню, що робітники вернули до роботи. А вернули вони, як відомо, головно тому, що ґенерал Филип Гейс, що обняв військову команду над транспортацією, загрозив страйкарам, що якщо не вернуть негайно до роботи, то втратять працю аж до кінця війни.

Ось таке полагодження страйку не полагодило, цілком природно, властивої причини вибуху страйку. А та причина є такого роду, що вона важніша ніж та вся велика матеріяльна шкода, яку потерпів край через цей страйк, а зокрема армія через перерву в виробі воєнного знаряддя. Вона навіть важніша від того морального удару, яким є той страйк для тих наших вояків, що бються на фронті й для яких не існує ніяка така причина, що моглаб спричинити застій в виробництві воєнного знаряддя на домашньому фронті. Так, як на бойовому не може бути причини, щоб відтягнутись від нараження свого життя, як довго ми у війні.

Ось тою важною причиною, що зістала не полагоджена і висить не тільки над містом Філядельфією, але над усіми американськими містами, а властиво над цілим краєм, є справа відношення білих до чорних. Отже є це расова справа. Це расовий конфлікт, що ввійшов в основу філядельфійського страйку.

Військо, поліція і загроза зліквідували страйк. Але не зліквідували расового конфлікту, бо його ніякою фізичною силою ніхто не в силі зліквідувати. Та проте він мусить бути зліквідований, якщо хочемо жити в спокою і як культурні люди.

Не входимо тут в сам страйк, хоч зазначимо, що він був би неоправданий у звичайних часах, а щож доперва у воєнних! Бо як можна гальмувати весь рух у міліоновім місті? Як може якась ґрупа людей дозволити собі на того роду страйк? Як може зорганізоване суспільство такі речі толерувати?

Це ясне, що до такого допускати не можна. Але ще важніше, що не можна допускати до расових антаґонізмів, що готові довести до горожанської боротьби в краю, до хаосу і руїни цілого краю!

Та таке легко сказати, а зате надзвичайно тяжко такому лиху зарадити. Люди звичайно мало руководяться розумом, а зате більше почуваннями, упередженнями, пристрастями. Та ми мусимо в таких справах заставити працювати розум і розібрати холодно наслідки расової дискримінації, хочби тільки на тлі економічнім, як це сталося у Філядельфії. А розум каже, що треба усьому культурному загалови працювати над тим, щоб не було більше таких випадків, як цей, що стався у Філядельфії. Закон і сила, що стоїть за законом, помагають у певних випадках зліквідувати цей чи інший подібний інцидент, що виринув на тлі расової дискримінації. Але такі полагоди ран не гоять, бакцилів хвороби не усувають. Ось і тому над лікуванням мусить попрацювати ціле освічене суспільство.

Як бачимо, то треба нам над тим попрацювати і в Америці, хоч як це дивним може нам видаватись. Бо це, що сталось в Філядельфії, не є чимсь таким, що треба приписати тільки тому одному містови і тільки одним філядельфійцям. Подібне може статись і в інших американських містах, а навіть в такому „інтернаціональному" місті як Ню Йорк. Про це виразно пишуть ті, що розуміють глибину расового конфлікту і небезпеку, яка з нього виростає. Ось і тому треба усім працювати в тому напрямі, щоби шляхом християнської терпимости і культурности, як і шляхом відповідного законодавства, зліквідувати всі залишки дикого примітивизму, з яким тісно звязана теж і расова ненависть.

Микола Чубатий.

Чи справді німецька тактика така загадочна?

I.

Перед ким Гітлер скапітулює?

Розвій останніх воєнних випадків в Европі зачинає викликувати здивування серед американських журналістів. Висловом того здивування може бути стаття політичного і військового коментатора в часопису Ню Йорк Таймсу, Едвина Л. Джеймса, поміщена попередної неділі. Автор застановляється над дивною стратеґією Гітлера, а саме над тим, що він зубами боронить кожної пяди землі на заході, в Нормандії та в Італії проти американців та британців, натомість майже без бою пускає росіян на сході. Джеймс, зовсім слушно запримічує, що в тім криється якась велика загадка, якої ніхто поза Німеччиною не в силі розуміти.

Немає найменшого сумніву, що положення Німеччини є цілком безнадійне. Щодо того немає ніяких ілюзій теж націстична верхівка в Німеччині. Та так само є певне, що німецька армія моглаб таки успішніше боронитися на сході. Натомісць німці нерідко забирають ще й нині свої війська зі сходу на захід, чим себе на сході ще більше ослаблюють. Треба в додатку знати трошечки ґеоґрафію Східної Европи, щоб зорієнтуватися, що до Берліна росіянам вже нині на половину ближче ніж американцям. Росіяни стоять вже над границею східного бастіону Німеччини, над границею Східної Прусії.

Коли большевики так будуть поступати як досі, то за три тижні можуть бути в Берліні, натомісць американці та британці не мають надії дійти в тому часі навіть до німецько-західної границі. До речі большевики практично вже не мають ніяких більших перешкод в марші на Берлін. Важна оборонна лінія Буга та Сяну по Карпати з такими твердинями, відомими з усіх дотеперішних воєн, як Перемишль, Берестя, мазурські болота, Кенігсберг, вже проломана; дві головні твердині, Берестя та Перемишль, вже в руках червоних. Остає ще тільки лінія Висли, яка в ніякій новочасній війні не відіграла важнішої оборонної ролі. Як німці втратять Варшаву, то похід червоних на захід від Висли через рівні площі західної Польщі та східної Німеччини, Шлезька та Бранденбурґії, вже не представляє майже ніяких трудносщів. Значиться, що окупація Берліна навіть за три тижні є правдоподібна.

Натомісць американці мають перед собою в Франції та в Італії ворога, що досі боронив кожної пяди землі. Числімся й з тим, що могутня технічна перевага демократичних держав пхне таки націстів в зад аж над Рен, але там знов аж дві оборонні лінії — французька Мажіно та німецька Зіґфріда, як казали, дві із найсильніших оборонних барієр в світі.

Видавалосяб, що в безнадійнім положенні краще булоб для націстів поволи уступати в Франції і спинитися на оборонних надренських лініях, а більшість війська кинути проти Росії та спинити їх принайменше на лінії Буга-Сяну та мазурських болот. Так одначе не є.

Загадочною є також німецька окупація Норвеґії та цілого балканського півострава, які найкращеб зліквідувати, щоб скоротити фронт тоді, коли ворог зі сходу підходить до Берліна.

Що це все говорить? Це все говорилоб, що в німецьких плянах вже не грає ролі стратеґія, але зате грають ролю якісь політичні пляни ратувати Німеччину та з повної руїни фатерлянду винести це, що винести ще є можливе. Нинішне воєнне положення насувалоб одну річ як безсумнівну, а саме, що Німеччина не думає капітулювати перед американцями та британцями, тільки перед большевиками.

Що більше. Націсти, виходилоб, вирішені не допустити до потрійної окупації Німеччини — большевиками, американцями та британцями, як поставлено в Теґерані. Їх інтереси вимагають, щоб серед нинішного безнадійного їх положення ціла Німеччина дісталася під червону окупацію. Це станеться само собою, коли німці через Італію та Францію не перепустять демократичних армій, спиняючи їх на полудні й на заході. Тоді з конечности наступаючі російські війська окупують цілу Німеччину. Так розумують націсти.

З націстами мусить згинути европейська цивілізація, говорить Ґебельс.

Декому може видаватися такий плян прямо божевільним, бож націсти і большевики, видавалосяб, це огонь та вода. Моглоб далекому глядачеви, що неознайомлений зі середно-европейськими відносинами видаватися, що таки кращеб націстам скапітулювати перед гуманними і культурними демократичними арміями, як це дехто з них представляв. Та це є добродушне міщанське думання катеґоріями бережения своєї шкури, а воно чуже як большевикам так і націстам. Одні й другі дивляться на далеку мету; живуча людина це ніщо. А ця далека мета каже фанатичному німецькому націоналізмови вибирати певну большевизацію Німеччини, саме з добре понятих животних інтересів Німеччини, в розумінню націзму.

Гітлер та його верхівка знають добре, що їм не буде пощади; вони мусять згинути. Вони згинуть, чи скапітулює їх „вермахт" перед червоними чи перед демократами, але для Німеччини — думають вони — треба створити як найкращі обставини національного відродження по цій катастрофі. А ніхто, навіть і найбільший ворог націстів не заперечить, що вони є фанатиками німецького націоналізму.

Чи ці обставини кращі будуть, коли націсти скапітулюють перед червоними? Як виходячи з точки видження німецького націоналізму, то для Німеччини краще скапітулювати перед червоними та скомунізувати цілу Німеччину саме тою найбільше для націстів зненавидженою доктриною. Чому так, спитає неодин? З того, що зробили націсти, є для німців найціннішим не завоювання пів Европи, тільки зединення цілого німецького народу в одній національній державі. Вже від початків 19-го століття ідеалом та прямуванням німецьких націоналістів було зединити всі по німецьки говорячі території в одну Німеччину. Гітлер це зробив через прилучення Судетенлянду та Австрії. Гітлер поусував дрібні союзні уряди, що на біля трицять частин розбивали Німеччину, та створив одну одноцілу Німеччину. Це був його найбільший осяг. Той саме осяг німецького націоналізму націсти будуть старатись зберегти за всяку ціну. А зберегти його може в нинішній ситуації єдино й тільки скомунізування Німеччини.

Сталін заявив виразно, що він бореться не проти німецького народу тільки проти націзму. Сталін теж заявив, що він навіть не хоче знищення німецької військової сили. Большевики, як відомо, в творенні своїх держав таки здебільша тримаються етноґрафічних границь. Значиться, на випадок окупації цілої Німеччини червоними, Німеччина дістане червоний уряд і буде збережена у всіх своїх дотеперішних границях, навіть з недобитками німецької професійної армії. Вона так само добре стане на услуги червоно-німецького уряду, як досі була на услугах націстичного брутального уряду. Нині півтора дозина німецьких ґенералів полонених в Москві зі шляхоцькими додатками „фон" вже створили комітет, що стоїть на услугах Вільно-Німецького руху. Той Вільно-Німецький Комітет приїде за червоною армією до Берліна та як демократичний уряд „з волі німецького народу займе місце націстичної верхівки. Націсти та Гітлер будуть старатись зробити останну прислугу Німеччині тим, що внутрішними революціями ослаблять всі краї Европи, щоб вони не були морально сильніші від Німеччини. Тому саме вони держать Норвеґію в окупації, Францію, Балкани, щоб й там допустити до влади комуністів. Ось так вони думають згинути в авреолі патріотів німецького народу.

В їх мові, в мові націстичної пропаґанди, це називається, що згине ціла цивілізація Европи. Націстична ідеольоґія уважає комунізм за заразу, що розкладає моральні сили нації. Саме того вони хотять для своїх сусідів, коли і їх фатерлянд має бути підданий такій інфекції. Тоді буде рівновага сил в Европі поміж німецьким народом та його сусідами — думають націсти.

(Докінчення буде).

ОЛ. ЛУГОВИЙ.

В КІҐТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах
(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

27)

Переразливо свистали й мягко цокали об дерева кулі, кричали поцілені, завивали над ліском гарматні стрільна у леті на містечко. За хвилю озвалася зза містечна ворожа артилерія. Ворожі ґранати розривалися у ліску. Полк, щоб втрат не поносити, відійшов на країну. А спереду клекотіло й гуло. Вже не розрізнювали поодиноких стрілів, все злилося в одне безперервне гудіння, тріскіт вибухів. Вслухувалися гусари в несамовиту симфонію бою, підпадали під вплив тієї величної огневої музики, і з замираючими серцями ждали коли й вони стануть учасниками тієї оркестри. Вижиданням томилися, адже небезпека не так страшна, як її дожидання, в небезпеці приймають блискавичні рішення, щоб її оминути. Непризвичаєні коні дріжали, тулилися один до одного; бачучи їздців спокійними, заспокоювалися трохи й самі. Скоро гудіння ослабло, почулися у віддалі викрики „ура". Піхота одним ударом не змогла, очевидно, ворога збити і бій грозив стати затяжним. На допомогу приходили нові й нові розстрільні, проминали причаєних гусарів і зникали в темряві.

Залишивши сотки вбитих і ранених на побоєвищі, російська піхота подалася по двохгодинному бою. Від ворожих стрілен загорілося недалеке село. З диму вибухів зробилося темно, хоч зійшов місяць і палаюче село освітлювало простір на кілька кільометрів кругом. Австрійська артилерія запалила село навмисне, щоб мати змогу вести більш доцільний огонь. Що секунди з сторони містечка блискало безліч коротких огників і кожний мабуть виривав бійця з російських рядів. На тлі пожежі вирисувалися силюети втікаючих піхотинців. Ворожа артилерія відкрила загороджуючий відступ огонь, охоплюючи відступаючих кліщами ґранатних вибухів, а підганяючи шрапнельним огнем. Вже в безладді втікала піхота, шукала захисту в пороблених ґранатами ямах, та даремно... Хто не впав від огню артилерії, того скошувала скорострільна чи крісова куля. Зойкаючи падав і корчився, благав товаришів не кидати його, благав рятунку. Та товариші втікали благань не чуючи, здичавіло бігли дальше від небезпеки, під впливом непереможного страху за власне життя. Бігли, падали, діставши смертоносну кулю, зривалися і знову падали, щоб уже не підвестися. За утікаючими показалися в освітленому крузі австрійські розстрільні. Посувалися безпечно, засідки не сподіючись, не далі сотки сяжнів від лісу. Російський наступ готовий був скінчитися розгромом і стратою території, здобутої кровю за останні дні.

На рятунок становища чернигівським гусарам наказано негайно заломити наступ австро-угорців у нічному бою, бою без порівнання небезпечнішому для наступаючого, від бою за дня. Гамір і безперервні вибухи допомогли непомітно підійти на західну окраїну ліска. Вмить полк проскочив зону ворожого обстрілу.

Сотня за сотнею розбившися на невеликі гуртки, налетіли гусари на ворога. Охоплені панікою від несподіваної появи кінноти, ворожі піхотинці не боронилися. Кидали зброю, зводили гейби до молитви руки вгору, на всіх словянських мовах благально викрикували:

— Пане! Не бий! Не бий! Ми ваші!

Та мало хто чув ті мольби. В безглуздому захваті орудували гусари шаблями направо і наліво, пронизували списами, перли, що духу вперед, тико щось викрикуючи. Поки старшинам вдалося опаматати гусарів — поле чисто вкрилося трупами. Лави проскакали далі, а уцілівших полонених перебирали, осмілені появою своєї кінноти, піхотні сотні. Звідусіль летіли переразливі мольби, стогони поранених, потратованих кіньми, ніхто не чув, однак, тих зойків, не старався лежачих оминути. Рішалася „честь російської зброї", так ганебно скомпромітована піхотою, що значать хоч би й тисячі людських жертв для піддержання її престіжу? І коні захопилися нестриманим бажанням ту честь піддержати. Зачувши свіжу кров — дичавіли, хапали зубами, тратували попавших між них вояків, чи то був ворог, чи свій таки піхотинець. В таких тонкостях коні не розбираються...

В Туринці полк розсипався по вулицях; для розширення прориву, рівно і для забезпеки від крилових протинаступів. Швидко підтягнулися у містечко полки дивізії. Сотня Паволоцького кинулася переслідувати ворога по шляху на Жовкву. Австрійська піхота розбіглася без опору, але гусарам не вона була в голові. Вправо від шляху завважено ворожу батерію, що полевою доріжкою намагалася швидше проскочити на схрещення шляхів. На бігу обстрілюючи батерію гусари кинулися на перід шляху. Австрійці затакали скорострілами. Паволоцький розділив сотню: частина, з Алібенковим, почала двобій з ворожими скорострілами, а самий він з рештою кинувся в обхват батерії полями. Придорожні дерева й рухливість доцільности ворожого огню шкодили, скупченість австрійців і відкритий простір давали змогу влучно у ворога стріляти. Грядки й рови перешкодили батерії втікати у якімбудь напрямі. Пробували відбиватися картачним огнем, але безуспішно. Півсотня встигла вже перетяти шлях, а з другого боку гнала друга півсотня; половину коней і їздових перебито, тож батерія не змоглаб швидко рухатись, колиб обставини їй і скріпляли. Переможцям дісталося два скоростріли, чотири гармати з скриньками для набоїв, з пів сотні непокалічених коней і до сотки людей.

Паволоцький рішив дати півгодинний бодай відпочинок перемученим перегонами коням, бо й так загнався вже далеко за ворожу лінію, а про сусідні частини не мав ніяких вісток. Стрілянина не вгавала увесь час, відгомін бою з початку далекий, поволі зближався трохи не позад сотні. Інші сотні полку видно зустрінулися з завзятим ворожим опором.

(Дальше буде).

З Офісу Военних Інформацій у Вашинґтоні

Нові постанови про цукор.

Бюро Контролі Цін оприлюднило заяву, що інституції, які вдержують кухню, мають право купувати цукор на основі нових постанов. Розуміється, що ці постанови відносяться тільки до цукру, якого вони вживають при виробі мармеляди, повил, овочевого масла, і т. д.

Нові постанови про цукор увійшли в життя 14. липня 1944. Вони є такі: Інституція має право купити фунт цукру на кожний фунт мармеляди, повил і презервованих овочів, які вона має на думці продукувати.

На виріб „джеліс" інституція має право купити фунт цукру на кожких два фунти „джелі" (або на один „пайнт" овочевого соку), який вона хоче робити.

На виріб овочевого масла інституція має право купити фунт цукру на кожких два фунти овочевих препарацій (фрут полп), з яких виробляється овочеве масло.

Щодо домашнього консервування овочів, то з виїмком повил, мармеляди, „презервс", „джеліс" і овочевого масла, інституції повинні придержуватись давніх постанов про пайкування цукру, цебто один фунт цукру на кожких чотири кварти або вісім фунтів консервованих овочів.

Власники домів повинні приготовлятися до зими.

Директор Консерваційної Дивізії при Раді Военної Продукції, Говард Кунлей, сказав, що наступної зими в Америці може нестати опалу і власники домів повинні робити все що можуть, щоб льокатори і їх родини не мерзли. В першу чергу треба дім інсулювати, позатикати всі шпари коло вікон, як прийде зима, то там це виплатиться.

Крім негайної інсуляції, яку директор Кунлей радить робити сейчас, бо в осени може забракнути робітника і потрібного до того матеріялу, треба негайно направити вашу піч, щоби вона була в доброму стані, бо коли „форнис" впорядку, то менше вугля треба для огріття дому. Тож огляньте його і старайтеся защадити якнайбільше опалу.

Говард Кунлей каже, що „коли хата добре інсульована й огрівач в доброму стані, то на огріванні пересічної американської хати можна защадити від 10 до 20 процентів опалу. Коли власники домів в Америці про це подбають, то вони можуть надходячої зими защадити около 6,000,000 тонів опалу".

Директор Кунлей радить власникам домів робити так:

1). — Як не хочете наступної зими мерзнути і чути нарікань ваших льокаторів, то старайтеся направити дах; 2) — Обчистьте вікна й понаправляйте все коло них, що треба; 3) — Майте на поготові зимові двері і вікна; 4) — Інсулюйте „етик" і дах; 5) — Інсулюйте стіни, якщо де можна; 6) — Вставте зимові ґанки, якщо такі маєте; 7) — Позатикайте всі шпари і тримайте заперті невживані кімнати та части пивниці; 8) — Інсулюйте прилади до огрівання хати і уважайте, щоби воин були все чисті; 9) — Втавте автоматичний апарат контролі температури і реґулювання протягу; 10) Якщо такі вже маєте, то перевірте їх чи добре функціонують, і чи все є в порядку.

Дрібні торговці мають право на купно пуделок.

Рада Военної Продукції зробила заяву, що дрібні торговці і „джябери" мають першенство в набуванні ограниченого числа пуделок, в яких пересилається святочні дарунки воякам заморем.

Для того, щоби дрібний торговець або „джябер" міг купити певну скількість пуделок до висилання дарунків військовому персоналови заморе, треба виповнити форму 2408, яку можна дістати в районнім офісі Ради Военної Продукції, і передати її до відділу контролі паперу при Раді Военної Продукції. Згадана вище рада каже, що як хто має намір набути таких пуделок, то повинен негайно виповнити аплікацію. Пакунки воякам заморем будуть висилати від 15. вересня до 15. жовтня. Не чекайте до останнього дня, а робіть аплікацію зараз, бо в противнім разі на час їх не дістанете.

Федералньe Бюро Праці видаватиме ветеранам ідентифікаційні картки.

Военна Комісія Людської Сили зробила заяву, що Федералньe Бюро Праці видаватиме ветеранам ідентифікаційні картки. Як мужчини і жінки вийдуть з військової служби, то щоб мати при собі доказ, що вони ветерани, і шукаючи праці доказати, що вони служили при війську, їм всім видасться картки.

Маючи в руках ідентифікаційну картку, ветеранам не буде потрібно більше ніяких доказів. Вони можуть з такими картками звертатися за працею до котрого будь Федерального Бюра Праці і крім такої картки не будуть від них вимагати більше ніяких доказів.

Уряд піддержує шкільну кухню.

Военна Адміністрація Харчів оповістила, що Конґрес одобрив справу піддержки шкільної кухні і виасиґнував 50,000,000 долярів на продовження в 1944-45 шкільному році харчувати школярів.

В минулому 1943-44 шкільному році Федеральний уряд піддержував шкільну кухню в 31,000 місцевих шкіл. Завдяки цій піддержці 4,000,000 школярів мали нагоду їсти в школі „лонч". ВАХ заявляє, що в наступному шкільному році буде те саме.

Шкільна кухня в Америці є в руках місцевих шкільних рад або добродійних організацій, які не роблять на шкільній кухні ніякого бизнесу. Буває і так, що шкільною кухнею завідують товариства, зложені з учителів і батьків шкільних дітей, або інші шкільні організації. Ці організації діставатимуть від уряду піддержку відповідно до місцевих потреб.

Стеля на вживані річи хатньої установи.

Бюро Контролі Цін подає, що вже встановлено стелю на 65 річей другої групи хатньої установки, особливо на річи потрібні до огрівання, рури, тощо. Дотепер не контрольовано річей цеї другої групи, але показалося, що далі так не може бути. Стелю на ці річи встановляється на підставі того, скільки вони коштували нові, і в якім стані вони тепер находяться.

Нові постанови входять в життя на 9. серпня 1944. Це відноситься не тільки до дрібної, але й до більшої продажі. Ціни будуть менш-більш такі, що були в березні 1942 року.

Нові постанови покривають такі річи, яких потрібно до огрівання хати, рури, „синк", автоматичні „вотер - гітерс", тощо.

Специфічні ціни на такі річи привернуть лад в торговлі предметами і обезпечуть покупців перед визиском, бо дотепер деякі торговці числили забагато.

Стелю наложено також на такі річи, як купальні, „шавер-бет фіксчюрс", умивальні, чопики, радіятори і другі подібні річи.

Контроля цін на бросквині.

Бюро Контролі Цін оголосило, що від 15. липня наложено стелю на ціну свіжих бросквинь. Дотепер на них не було означеної ціни.

Від 15. липня за свіжі бросквині не можна брати більше, як приписує постанова БКЦ. І то як в дрібній продажі, так і великій. Ціну знижено на яких 25 процентів від тої, що була в 1943 році.

Dates With Our Government Rationing

FOR THE WEEK AUGUST 12, 1944

Sugar

Sugar stamps No. 30, No. 31, and No. 32 are valid indefinitely for five pounds of sugar.

Sugar stamp No. 40 is valid for five pounds of canning sugar through February 28, 1945.

Meats, Fats

Red stamps A8 through Z8 and A5, B5, and C5 are now valid indefinitely.

Processed Fruits and Vegetables

Blue stamps A8 through Z8 and A5 through F5 are now valid indefinitely.

Gazoline

In the 17 States of the eastern shortage area, A-10 coupons expire on August 8. A-11 coupons became valid on August 9 and remain valid through November 8. In States outside the eastern area, A-12 coupons remain valid through September 21.

Fuel Oil

Period 4 and 5 coupons remain valid in all areas through September 30. New period 1 coupons are now valid in all areas.

Shoes

Airplane stamps No. 1 and No. 2 in Book Three remain valid indefinitely.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ф. Дорошенко, Ірвінґтон, Н. Дж. — Що має спільного з „демократизмом" те, що в одній ґазеті є мале оголошення, а в другій за ті самі гроші більше, а може й велике? Ті справи вже були стільки разів вияснювані, що не розуміємо, чому Ви їх ще порушуєте. Поступаємо в нашій ґазеті по можности в такий спосіб, як це практикується в американських ґазетах і в ґазетах по цілому світі. Належитість за оголошення рахується від числа передплатників ґазети. Ми не держимося в „Свободі" вповні цього звичаю, себто так, як є в америкнанських ґазетах, але й не можемо від нього цілковито відступати. Ось тому можете і Ви мати в одній ґазеті, що має пять чи шість разів менше передплатників від „Свободи", за ті самі гроші більше оголошення, як те, що його дістали в „Свободі". А коли іде про допомогову акцію, то беріть під увагу, що маєте даром усі дописи і заклики з місць, а крім цього ще й редакційні статті, що до таких акцій взивають, хоч це вважаємо часописним обовязком. Та й обовязком збоку свідомого громадянства треба вважати і відчуття спомагати часопис матеріяльно, щоб він вдержався. А звичайним способом вдержатись він не може, коли нині є передплата та сама, що була тому 25 років.

І. Л., Картерет, Н. Дж. — Як це може бути, щоби в такій акції, про яку подали звіт, не було представників місцевих членів У. Н. Союзу? Знаємо, що Союзовці є в кожній добрій акції, а коли їх тут нема, то видно, що є на це причини. Ось ті причини легко пізнати з складу тої спілки, яка малаб спільно працювати.

По дорозі до Риму

(Подає кореспондент ОНА)

Перед кількома днями група американських кореспондентів в Неаполі рішила вибратися до Риму. По довгих руководах за дозволом — нам остаточно вдалося виїхати. Італійські товариші пера показували нам дорогу і вказували на втрати, які Італія понесла через спілку з націстами. В містах і містечках, через котрі ми переїздили, нема одного цілого будинку, нема цілого моста. Все знищене цілком або на половину. Коло знищених будинків ходять зажурені жінки, чоловіки і діти. Вони голодні, обдерті і заплакані. Що ми кому винні? — питають нас. На що все те знищено? Де ми тепер подіємось?

Один з моїх американських товаришів звернув співбесідникови увагу, що то через Мусолінія італійці мусять тепер терпіти. На що ви допускали його до влади? Італієць відповів, що в тім є трохи правди, але додав, що то лекше тепер балакати ніж було проти фашистівського режіму виступати. Нас, казав італієць, Мусоліні заскочив і дусив двацять літ, а ви йому помагали. Я і мої знайомі, сусіди, — ніколи не подивляли фашистівського ладу, а багато нашого народу гинуло в тюрмах за право на свобідне життя. Не мішайте народу з фашизмом. Ми тепер союзники і мусимо докладати всіх старань, щоб тоталітаризм був зметений з лиця землі.

Ми перекусили і пустилися в дорогу. Їдемо й дивимося на повалені або спалені господарські будинки, зруйновані села і містечка — Каскано, Мінтурно, Фонді, Формія, Террачіна, Кастера, Веллерті і багато, багато інших. Всюди тесаме. Руїна, вогонь, голод і плач нещасних мешканців, які перестрашеними очима оглядатюь наше авто і просять хліба. Під стіною ридає стара жінка з маленькою дитиною, а підвязана хусткою молодиця пояснює нам, що старушка втратила на війні трьох синів, двох в Етіопії, а одного в Лібії. Німці вбили невістку і вона осталася тільки з внучкою. Втікаючи, німці висадили в повітря її хату і вона починає тратити розум. Сусіди старалися її підняти, щось до неї говорити, але старушка далі ридала. Таких сцен ми бачили багато по дорозі до Риму, і питали себе — чи там також таке застанемо?

Розуміється, що не всі села й містечка знищені. Такі, що далеко від головних доріг — не знищено цілком, або тільки частинно. Ми бачили як селяни працювали на полі, як, побачивши нас, втікали і ховалися, але коли переконалися, що ми американці, їх приятелі, то селяни щиро нас витали й нарікали, що німці погано з ними поводилися, що забирали харчі, що вивозили до Німеччини італійських робітників, тощо. На що нам було того всього? — питали добросердечні селяни.

По дорозі нас минало маса людей, що вертали домів. Їх везли назад наші троки, але були й такі, що піхотою вертали. Також голодні і обдерті, і то як мужчини так й жінки. Вони бідняги ще не знали, що їх хати знищені й буде треба будувати нові. Італійці оповідали нам, що німці підмінували всі бічні дороги й остерігали нас не їхати ними. Казали, що міни наробили великої шкоди. На запит, — де подалася молодь, люди відповідали, що німці вивезли до праці в Німеччині всю молодь, кого тільки потрапили злапати. В Німеччині і в захоплених німцями краях находиться сотні тисяч італійської молоді й робітників, від яких мало коли були листи. Багато людей втікало з Німеччини й оповідали, що німці вимагали від них великої продукції, а годували як псів.

Мій товариш, журналіст, що перебував в Італії перед війною, каже, що йому дуже шкода італійського народу, бо він дуже добрий, працьовитий, конструктивний і не дурний. Пересічний італієць любить музику, штуку, спів, є моральний і чесний. Він гадає, що коли війська Обєднаних Держав виженуть німця й освободять Італію з націстівського ярма, то італійці знов стануть на ноги і будуть співпрацювати з демократичними народами в справі вдержання на світі мира.

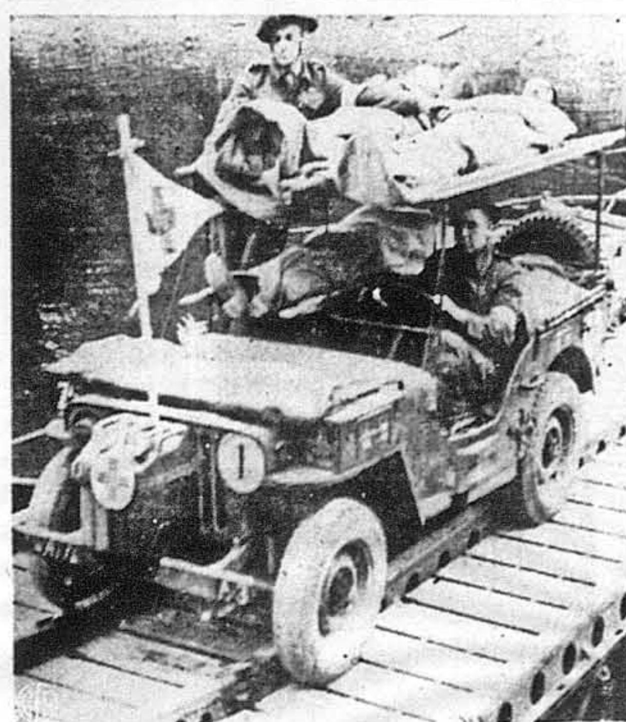
Я завважив, що італійці цікавляться політикою і роблять всі можливі заходи, щоби встановити своє демократичне правительство і почати відбудову знищеного краю.

ДАЛЬШІ БОЇ ДОВКОЛА ФЛЬОРЕНЦІЇ.

РИМ. — Боротьба за Фльоренцію уже так якби скінчилась. Британці очищують околицю від останків німців. Та стверджують, що ця боротьба для обидвох сторін дуже коштовна.

ОБІ ПАРТІЇ ГОДЯТЬСЯ НА ЗАКОНОПРОЄКТ В СПРАВІ БЕЗРОБІТТЯ.

ВАШИНҐТОН. — Представники обох великих партій погодилися в засаді на законопроєкт сенатора Джорджа в справі складення закону про винагороду робітників на час безробіття в повоєнному часі. Лишаються до вигладження менші непорозуміння, заки прийде до голосування над законопроєктом.

ПЕРЕВОЗЯТЬ ДЖІПОМ РАНЕНИХ. — На переді джіпа бачимо знак Червоного Хреста, що означає, що на возі є ранені. Це перевозять британських ранених вояків на джіпі через понтовий міст, щойно збудований на ріці. Картина знята на французькім фронті.

Куток мови

"MISTER"—пан, "MISSIS"—пані, "MISS"—панна.

Дивний опір можна стрінути між деякими українцями проти українського слова „пан", як рівнозначника англійсько-американського слова "MISTER" в скороченню "MR." Такесаме треба сказати і про "MISSIS", в скороченню "MRS.", коли його приложити до заміжної жінки і сказати по українськи „пані". А вже слово „панна" як заступник англійського слова "MISS" просто викликує здивування.

Цю справу раз треба якось вирішити і впровадити авторитативне право громадянства для слів, що віддають пошану людям, всеодно молодшим, чи старшим. Тому розберімо згадані слова і прийдімо до якогось висновку. Як хто з читачів найде інший, щасливіший підхід, радо над ним призадумаємося.

У кожному народі є якесь слово пошани для людей. В Америці до зібрання промовляє кожен „лейдіс енд джентелмен", а тут край демократії, де нема, або не узнають якоїсь вищої кляси „пань і панів". Поза таке загальне признання є ще особисте: „мистер Джансон" — „мисис Джансон". Зате нема пошани для стану „пане адвокат", ані „пане докторе", бо слово **адвокат** чи **доктор** заступає слово „мистер", коли хто має якийсь науковий ступінь, або признання. На цій основі треба й нам, живучим в Америці, приняти демократичний спосіб віддавання пошани поодиноким людям і називати їх по імени з пошаною: „Пане Давидович" і „Пані Давидович", а для дівчини „Панно Давидович". Це буде культурне й доцільне. Виминати відповідне українське слово через принимання англійського слова „мистер Давидович" чи „мисис Давидович", а дівчині казати просто „ти" — перестаріле. З цим раз треба скінчити і ввести в щоденне вживання в зносинах з іншими людьми, коли до них говоримо по українськи, наші слова: **пан, пані, панна,** з додатком імени власного (прізвища). Навіть як говоримо до чоловіка про його жінку, нема чого стидатися запитатися **пана Давидовича,** як живе **пані Давидович,** і як здоровлячко **панни Давидович.**

Те, що ми не привикли до віддавання пошани нашим сусідам, є впливом нашої довговічної неволі й панщини. В тодішних часах лише вільні люди були шанованими людьми і кликали себе взаємно **пан, пані, панна.** Невільники не мали прізвища, бо належали до якогось пана й тому ніхто невільників або кріпаків не міг шанувати словом **пан,** а кожен відзивався просто: Іване, Степане, Мотре, Катерино.

Згадатиб ще треба, що чомусьто дехто з наших людей вважає, що слово „пан" це не українське слово, а польського походження й тому не радо його вживає при розмові з чужим знайомим. Міжтим нема де правди діти, а слово „пан" введене в українську мову в історичних часах нарівні з церковним **господин.** Пізніше „господин" щезає, а на його місце приходить слово „пан" майже без виїмку. Про це свідчать стародавні документи, на це вказує народня література і відроджена українська література. Тут наведемо лише відірвані приклади для потвердження вище сказаного.

Українські коляди, церковні й народні, містять слово „пан", „пані", „панна" може частіше, чим „Господь" або „цар", а слово „панна" йде нарівні із словом „царівна", о скільки це слово загалом приходить. В страстній пісни чуємо напр. „іде з хрестом Пан сромотно", а в пісни „Пречистая Діво Мати Рідного Краю" чуємо: „Скажи тепер, щоби знати, що з грішником будеш ділати — Пані ласкава?!"

Слово „Пан-Біг" є загально признане в щоденній розмові.

В писаній літературі маємо наприклад в передмові до євангелія Василя Тяпинського ще з р. 1570 вислів „маючи пана на помочи"; в петиції сейму української київської шляхти до короля в р. 1571 читаємо ...„особливо теж єго кр. м. нашого милостивого пана просимо..."; за часів Галицької Держави в судових грамотах находимо під датою 1398. р. ствердження старости галицького й снятинського Бенка про „запис пана Герваса жені Варварі"; таксамо писана в Самборі в р. 1541 „згода між паном Бучацьким із Литвинова і паном Михайлом Канцлірем". Це зразки з найдавніших часів. Батько української літератури Іван Котляревський, коли пише що „Еней був парубок моторний і хлопець хоть куди козак", то як про нього говорять його посли, то називають його „паном" навіть з латинським закінченням: „Пан-ус". З народньої літератури козацьких часів співаємо про „пана-атамана", а „пане брате" це звичайний вислів козаків між собою.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

Скличте в своїй організації наради, прочитайте на них статут Українсько-Американського Допомогового Комітету про його цілі і спосіб діловодства, а як згідні з тим, вступайте в члени цього Комітету та повідомість про це Комітет виповненням ось цеї заяви:

Resolution

Name of Organization ____________ Place ____________

____________ Date ____________

____

To the Ukrainian American Relief Committee
847 North Franklin Street
Philadelphia 23, Pa.

This is to certify that at the regular meeting of ____________

____________ held ____________

1944, it was resolved to become an active member of the Ukrainian American Relief Committee.

Mr. (Mrs., Miss) ____________
was duly appointed as our delegate.

____
(Name of organization)

____________ Pres.

____________ Sec'y

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

У Львові перед сто літами

Людвик Яблоновскі, польський суспільний діяч з половини XIX. століття, дідич з Любіня недалеко Львова, написав на схилку свого життя спомини зо своєї молодости і передав їх до Бібліотеки Осолінських у Львові для переховання аж до 20. року після своєї смерти. Спомини вийшли частинно друком у Львові в 1920 р., а з них можна дещо интересного довідатися і про українські справи з рр. 1930-1860. На них прийде черга при якійсь нагоді. Покищо містимо згадки Яблоновського про Львів в р. 1817. Він переїздив тоді із західньої частини Галичини до східньої, бо й там його батьки мали свої земельні маєтки. Тому, що він опісля осів недалеко Львова і часто в ньому бував, його спомини про Львів можна вважати за вірні. Перехід Львова під владу Советів викличе не в одного українця інтерес до історії Львова й тому тут переповідаємо в перекладі опис цього міста в початках австрійського панування.

„Для тих, що будуть ходити за кількадесять літ по Львові, одним з найславніших міст третього ступня, може бути интересним образ Львова з 1817 р." — починає спомини Яблоновскі. Опісля каже, що це було містечко із 40,000 мешканців, але брудне й непоказне, окружене довкруги звалищами валів, а під валами був склад сміття з цілого міста. Середмістя було замкнене брамами Краківською, Вірменською і Галицькою і було в засаді подібне до теперішнього (Спомини могли бути написані десь около 1885 р. — ред.). У самому Ринку стояла стара ратушева вежа, далеко гарніша й стрункіша від нової, а довкола неї стояли в чотирокутнику одноповерхові брудні каменички. Кільканацять убогих крамниць творили цілу прикрасу Ринку, а сукна й блавати товари лежали на складах у Руській вулиці. Коло Бернардинів білілося кілька камениць, а вулиці Панська, Пекарська й Личаківська почали щойно розбудовуватися.

Від Хорушини, званої тоді Сінявщиною, виливала безстидно брудна річка Полтва, скручувалася на ліво коло Гофмана (Готель Російський) й протікала попід відражаючі звалища давних валів. Три дерevляні містки вели через річку. Зпоміж звалищ, там, де тепер Марійська площа, виставало кілька нужденних палаток з городцями і жовтіла вартова будка на мості. Готель Жоржа (давніше Російський) стояв самітно. Підваллям тягнулися загороди й каменички. Паркани загороджували стоячі калюжі, повні жаб і пуголовиць, аж до Краківського передмістя. Вулиці Сикстуська, Єзуїцька (Ягайлонська), Широка (Коперника) лише денеде пишалася лихими каменичками, які мали по 4 вікон, і опадаючими від старости дверцями. Великі, німецькі написі свідчили, хто їх хрестив. (Уряд німецької Австрії. — Ред). Від Низького Замку (там, де сьогодні Народний Дім) починалося Чорне Місто. На Краківській площі стояли столи з крамом. Там продавали вірмени кавяр, мясиво, а риби в баліях, крім цього можна там було купити посторонки, овес і старе реміння. Ціле місто було окружене селами (сьогодні це вже передмістя) і „юридиками" (хутори), де стояли палатки як по селах.

Безлісна гора білого, щирого піску, зо звалищами Високого Замку, сьогодні чаруючий парк. Тоді ця гора була подібна до передпотопової руїни і заслонювала місто з тої сторони. Кілька обдертих і замкнених монастирів, у звалищах залишені Кармеліти, спалені Театини, стара комора — митний уряд (там, де Заклад Осолінських) доповнювали подібність Львова до міста добутого штурмом, спаленого, але в стані відбудови.

Коли часом удасться мені віднайти каменицю з минулих літ, витаюся з нею, як з жінкою, що колись цвила в повнім розквіті, а тепер похилилася від старости і сумно поглядає на мене. Одначе в цьому „бідному Львові" — згадує Яблоновскі — зібралося все, що виминало Варшаву або Краків. Товариство було численне, обичаї гладкі і не надто свобідні".

ВЖЕ И БОЛЬШЕВИКИ ГОВОРЯТЬ ПРО СЛОВАР І БІБЛІОТЕКУ.

Якийсь Л. Толопко торочe в кількох числах большевицьких „Українських Щоденних Вістей" про те, що „Час покінчити з націоналістичним блофом" і, очевидно, сісти з большевиками та комунізуючими на московсько-совєтський віз і так працювати для України. Та замітне в тій писанині те, що большевики беруться за таку „корисну" роботу, якої вони ніколи не робили і про яку ніколи навіть не думали, а до якої, як кажуть, можнаб затягнути „усі церкви і всі організації та угруповання". Бо всі вони можуть — як пропонує Толопко — занятись „виданням для нас і наших дітей Англійсько-Українського Словаря" і утворенням „Українсько-Американської Бібліотеки, де булиб зібрані матеріяли про Україну і український народ". Спитаємо: а дозвіл на те є? Не легко буде його дістати, а навіть якби його большевики і дістали, то певно з інструкціями, як цей словар укладати і які матеріяли до бібліотеки про Україну давати, щоб їхня робота була дійсно „корисною", але, цілком певно, не для українського народу. І хто в таких обставинах міг би з ними співпрацювати навіть як хотів би! Хіба ті, з американських українців, що щойно недавно до них пристали з недобитків-радикалів. Вони теж заговорили за словар.

ПЕРЕВОЗЯТЬ СТАРУШКІВ У БЕЗПЕЧНІШЕ МІСЦЕ.
Бачимо перед собою американського вістуна, що керує джіпом, на якому сидять двоє французів-старушків, що їх перевозиться з бойового терену в запілля.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХТО ВІН ТАКИЙ?

Показують мені люди, що в большевицьких У. Щ. Вістях донисує з нашої місцевости якийсь Г. Клепало і лає постійно „Свободу" та називає „фашистами" тих американців з українського роду, що не хочуть бути комуністами, а вірно служать Америці й щиро думають за Україну.

Живу в Ровей уже пів віку. Знаю усіх наших людей, але якось не чув за ніякого Клепала. Видно, що дописує хтось такий, що боїться підписати своїм прізвищем. А боїться певно тому, що люди відразу пізналиб, що це за птиця, який то він американський патріот та який щирий українець. А такі як я, а є їх повно, маємо відвагу за своє постояти і за тим, що є в „Свободі", бо ми сповняємо по своїх силах свої обовязки супроти американської землі, а тому не потребуємо кривити душею в справах України, ні потакувати за большевицькими неправдами. Я не боюся, як мене большевики зарахують до „фашистів". Я виховав трьох синів, що десь на війні, що й чутки не маю, а один вернувся тому два роки з Перл Гарбор. Подібне є і з многими нашими батьками і матерями, що їх комуністи називають „фашистами". Всі ми віддали Америці, що могли. І як такі відчуваємо, що маємо повне право впімнутись і за нещасливий український нарід і сказати, що він під Советами не є на волі, але в неволі. От сини мої є членами У. Н. Союзу і є добрими американцями і десь там за морем наставляють груди в боротьбі з націстами. Ні вони, ні я — не потребуємо міняти прізвищ, але з повним своїм прізвищем, як члени нашого У. Н. Союзу, можемо як чесні американські громадяни впоминатись і за українську правду, себто за те, щоб і український нарід зістав вільним і міг жити своїм життям, а не Сталінським. А як Клепало тягне за Сталіном, то хай спершу викаже, що він за один — як американець і як українець.

Я. Салій,
секр. 294 від. У. Н. С.,
Ровей, Н. Дж.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 13. серпня, в 2. годині, в Набожинського. — І. Шеґера, предс.; Д. Федина, кас.; Н. Лісний, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори Бр. св. Володимира, від. 130, відбудуться в суботу, 12. серпня, в годині 8. вечір, при 30 Іст 7. вул. Просимо членів прийти на збори на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. — І. Серединський, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Піврічні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 13. серпня, в 12. годині вполудне, в Домі Відділів У. Н. Союзу, 845 Н. Вестерн Еве. — Т. Шпікула, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. серпня, в 3. годині пополудні. Просимо членів явитися на час. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Осохівський, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

АВОКА, ПА. — Бр. св. І. Хрестителя, від. 326, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться 13. серпня, в годині 2, пополудні, в гали Орлика. Просимо всіх членів прийти, бо є дуже важні справи до полагодження. Ті члени, що платять що два місяці, просимо платити що місяця, бо Братство більше не буде закладати за них. — За уряд: В. Лісний, предс.; О. Лесик, кас.; Н. Колодій, секр.

ТАРЗАН, ч. 1019. Звірята на волі.

Тарзан взявся скоро до роботи, аби вирватися з клітки.

Як звільнився з клітки, вийшов за звірями з розбитого корабля.

Залога корабля вже втікла в страху з корабля перед дикими звірами.

І тепер Тарзан побачив, як звірята пропадали одно за одним у лісі.